

PAPER DETAILS

TITLE: LİSANS VE ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE ETİK DEĞERLERE

BAKIS AÇISI: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

AUTHORS: Muammer RENÇBER, Agah ÜNSAR, Adil OGUZHAN

PAGES: 707-734

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1330514>

**LİSANS VE ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ
VE ETİK DEĞERLERE BAKIŞ AÇISI:
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ¹**

*THE ENTREPRENEURIAL TENDENCY OF THE UNDERGRADUATE AND
ASSOCIATE DEGREE STUDENTS AND THEIR PERSPECTIVE ON ETHICAL
VALUES: TRAKYA UNIVERSITY EXAMPLE*

Muammer RENÇBER*, Agah Sinan ÜNSAR, Adil OĞUZHAN*****

*Geliş Tarihi: 06.10.2020
(Received)*

*Kabul Tarihi: 22.11.2021
(Accepted)*

ÖZ: Bu çalışmanın amacı Trakya Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören öğrenciler özelinde lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimcilik olgusuna ilişkin düşüncelerini ve etik konusundaki yargılarını belirlemeye çalışmaktır. Lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimcilik ve etik konularına ilişkin yargılarını birlikte ortaya koyan çok fazla çalışma bulunmadığından bu doğrultuda bir araştırma yapılarak lisans ve ön lisans öğrencilerinin bu konulardaki düşünceleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışma için Trakya Üniversitesi içinden seçilen 5 fakülte ve 5 meslek yüksekokulunda ve her birimden ikişer bölüm/programda öğrenim gören 559 öğrenci üzerinde nitel araştırma yöntemlerinden ankete dayalı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizinde SPSS programı kullanılmış ve bu veriler üzerinden faktör analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamındaki verilerin incelenmesi sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim düzeyleri, ailelerinde kendi işini kuran yakınlarının bulunma durumları ve öğrencilik sürecinde bir işte çalışma durumları ile girişimcilik eğilimleri ve etik tutumları arasında anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. Yapılan çalışma, lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimcilik ve etik konularındaki düşüncelerinin karşılaştırılması bağlamında literatürdeki boşluğa katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Etik, Ahlak, Etik Kod, Meslek Etiği.

ABSTRACT: The aim of this study is to try to determine the thoughts of undergraduate and associate degree students on entrepreneurship and their judgments on ethics, especially for students studying at Trakya University. Since there are not many studies that reveal the judgments of undergraduate and associate degree students on entrepreneurship and ethics issues together, a research was conducted in this direction and the opinions of undergraduate and associate degree students on these issues were tried to be revealed. For this study, a survey based on qualitative research methods was conducted on 559 students studying at 5 faculties and 5 vocational schools selected from Trakya University and two

¹ Bu çalışma Muammer Rençber'in yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Trakya Üniversitesi, m.rencber82@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3168-6557.

**Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, sinanunsar@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-2719-8689.

*** Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, adiloguzhan@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2475-6892.

departments / programs from each unit. SPSS program was used in the analysis of the data obtained as a result of the research and factor analysis was made on these data. As a result of the analysis of the data within the scope of the research, a significant relationship was found between the gender, education level, presence of relatives who started their own business in their families and their employment status during the student period of the students participating in the research and their entrepreneurship tendencies and ethical attitudes. The study will contribute to the gap in the literature in the context of comparing the thoughts of undergraduate and associate degree students on entrepreneurship and ethics.

Key Words: Entrepreneurship, Ethic, Morals, Ethical Code, Professional Ethics.

EXTENDED ABSTRACT

Aim: The aim of the study is to try to determine the thoughts of undergraduate and associate degree students on entrepreneurship and their judgments on ethics, especially for students studying at Trakya University. The research is a study aimed at determining the entrepreneurship tendencies of undergraduate and associate degree students at Trakya University and revealing their opinions on the concept of ethics and determining the differences of undergraduate and associate degree students in entrepreneurship and ethics. The socio-demographic structure of individuals directly affects their personal characteristics. Consequently, as a result of socio-demographic factors, entrepreneurial personality traits can be seen in some individuals, while features not prone to entrepreneurship can be observed in others. However, it can be said that these factors also guide individuals' perspectives on ethical values.

The study will contribute to the gap in the literature in the context of comparing the thoughts of undergraduate and associate degree students on entrepreneurship and ethics.

Method: The questionnaire used for the research consists of three parts in total. In two of the questionnaires used in the study, Börü's (2006) study "Entrepreneurship Tendency - A Study on Marmara University Business Department Students" and Doğan's (2013) doctoral thesis were used. Another questionnaire used in the survey is taken from the study named "Attitudes of University Students to Business Ethics: The Case of Kyrgyzstan and Turkey" which prepared by Özden, Maksüdünov and Najimudinova (Özden et al., 2014).

Students studying at Trakya University constitute the universe of the research. However, due to the large number of undergraduate and associate degree students (43,056) and financial reasons, Universe was accepted as students from five faculties and five vocational schools at Trakya University, and a survey study was conducted on the students of two departments / programs in these schools. In this context, it was desired to apply a questionnaire to a group of 600 students through easy sampling, but 559 students could be reached.

At the stage of collecting data regarding the research, a survey of 20 questions on demographic characteristics, 30 questions on entrepreneurial behavior and 30 questions on ethical behavior characteristics was applied to the participants and the answers were interpreted in the light of the data obtained with the help of the SPSS program.

Conclusions: Entrepreneurship has gained great importance in the axis of the evaluation of economic opportunities that arise with globalization. Entrepreneurship, which is a way of making the best use of the economic opportunities in the environment, includes elements such as creating innovation, taking risks and resisting challenges.

Looking at the results, it is seen that the gender factor does not differ significantly on the risk aversion of the participants. According to the data obtained in our research about the effect of gender on entrepreneurship, it is seen that the dimension of creating innovation in male students is higher than female students. It was concluded that the gender of the students participating in our study affects ethical behavior in competitive conditions, and it has been observed that male students obey ethical rules more when competing than female students. It can be said that individuals who has entrepreneurs in their families approach entrepreneurship more positively, since environmental impact is considered as one of the factors that push individuals to entrepreneurship. Considering the effect of the participants working situation on entrepreneurship tendencies during their education, it is seen that the participants with working experience are more prone to risk taking and creating innovation for the enterprise than those who do not have work experience. Finally, it is seen that the status of the participants working in a job during their education has an effect on their ethical attitudes in the dimension of moral objectivity. Accordingly, it has been observed that students who have worked in a job during their education believe that ethical values should not change from person to person. Ethics is a set of values that should not change from person to person and should be evaluated objectively. The main thing in ethics is the conscience of the person. Judges what is right and what is wrong according to human conscience. Individuals who have ethical values in their personality should apply ethics to all areas of life without being affected by other factors.

1. GİRİŞ

Uygarılıkların çağdaşlaşma süreçlerinin her aşamasında girişimcilik, önemli bir unsur olarak yerini almıştır. Günümüzde ise girişimcilik, değerini ve önemini arttırarak iktisadi gelişme, iş imkanları yaratma ve sosyal kalkınmanın ana unsuru olarak görülmeye başlanmıştır. Özellikle adına bilgi toplumu ya da iletişim toplumu da denen günümüz dünyasında yaşanan hızlı gelişmeler, beraberinde toplumsal değişimleri de getirmekte ve bunun bir uzantısı olarak da girişimcinin ve girişimciliğin toplumdaki önemi ve ekonomik değeri artmaktadır (Arslan, 2002: 1-2). Küreselleşme ile birlikte oldukça hız kazanan rekabet sürecinde özellikle işletmelerin karlılık ve maddi çıkarı tek amaç olarak görmeleri ve çalışanları da bu doğrultuda yönlendirmeleri, etik tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bunun sonucu olarak da hem işletmeler hem de çalışanlar, faaliyetlerinde etik sınırları zorlayabilmekte, önceleri doğru olmadığını düşündükleri eylemleri zamanla doğru olarak görmeye başlamaktadırlar. Bu etik dışı eylem ve faaliyetler zaman içerisinde toplumu da olumsuz etkilemekte ve toplumsal bozulmanın artması kaçınılmaz olmaktadır (Aktaş, 2014: 22). Girişimcilik, kazanç sağlamaya dayanan faaliyetleri içerirken etik ise bu faaliyetlerin insanlığa uygunluğunu ifade eder. Girişimcilik etiği bir bütün olarak ele alındığında doğal yapı karmaşık hale gelmektedir. Bunun da nedeni ahlaki olarak benimsenmiş olan bazı kuralların girişimciler tarafından çiğnenmesi ve hatta bu ahlaki olmayan davranışların zamanla uygun davranışlar olarak kabul edilmesidir. Ancak iş hayatında işin etik boyutu son derece önemlidir. (Meriç, 2013: 2). Küreselleşmenin sonucu olarak etik sorunların ortaya çıkması, bu

sorunlara yeni ve farklı çözüm yolları aranmasına neden olmuştur. Özellikle işletmelerde yöneticiler, işletme ile birlikte işletmenin etik yapısını da yönetmeye başlamışlardır (Demirdağ ve Ekmekçioğlu, 2015: 199).

2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Son zamanlarda sıkça karşılaşılan bir kavram olan girişimcilik, etraftaki fırsatları tahmin edebilme, bu tahminlerden fikirler yaratma, bu fikirleri eyleme dönüştürme ve bu eylemler ile insan yaşamını kolaylaştıracak ürün veya hizmetleri ortaya çıkarma becerisine sahip olmaktır (Küçük, 2013: 43). Çağdaş girişimciliğin kurucusu olan Schumpeter girişimciliği farklı bileşenlerin bir araya toplanması şeklinde açıklamış ve bunun iktisadi gelişimin anahtarı olduğunu belirtmiştir. Bu oluşumu meydana getirmek yalnızca girişimcilerin ortaya koyabileceği bir başarıdır (Cansız, 2007: 6). Fransız ekonomist Richard Cantillon, çalışma hayatında girişimci kavramını ilk kez kullanan kişidir. Cantillon'a göre girişimciler, tüketenler ile üretenler arasında bir ilişki kurulmasında eş güdüm görevi üstlenirler. Cantillon girişimciyi, üretim için gerekli olan faktörleri daha sonra belirlenecek bir ücretle satmak üzere önceden satın alan ve üretimini yapan kişi şeklinde ifade eder (Özkul, 2008: 6). Schumpeter'e göre ise girişimcilik, yeni mal veya hizmetlerin yaratılması, bunlar için yeni üretim girdilerinin tedarik edilmesi, yeni üretim biçimlerinin uygulanması, mal veya hizmetler için yeni pazarların oluşturulması ve tüm bunlar için yeni örgütlenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir (Özden ve diğerleri, 2008: 4).

2.1.Girişimciliğin Önemi

Girişimciliğin iktisadi ve toplumsal olmak üzere temel anlamda iki işlevi bulunmaktadır. Girişimciliğin iktisadi fonksiyonu şu hususları içerir (Bozkurt ve diğerleri, 2012: 233):

- İş imkanlarının yaratılarak işsizliğin önüne geçmesini sağlar,
- Ekonomik kalkınmaya ivme kazandırır,
- Farklı endüstrilerin meydana çıkmasına yardımcı olur,
- Refah seviyesinin iyileştirilerek toplumun geniş bir kesimine yayılmasını yardımcı olur,
- Bölgeler arasında var olan kalkınmışlık farklarının azaltılmasını sağlar.

Girişimciliğin toplumsal fonksiyonları ise şunlardır (Bozkurt ve diğerleri, 2012: 233-234):

- İnovasyon oluşturulmasına katkı sağlar,
- Yeni değerler meydana getirilmesine yardımcı olur,
- Toplumsal alanda inovasyonel bir sürecin yaratılmasını sağlar,
- Yenilik yaratma, risk alma ve öncülük özelliklerinden ötürü girişimcilik, toplumların gelişme safhalarına katkıda bulunur.

Bu bağlamda girişimciliğin hem ekonomik yaşama hem de toplumsal yaşama katkılarının ve etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

2.2.Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimciliği etkileyen faktörler genel olarak aile, kişisel özellikler, eğitim, yaş ve cinsiyet, kültür, iş tecrübeleri ve rol modelleri olarak sıralanabilir (İnce ve diğerleri, 2015:400).

2.2.1.Aile

Çocuk ekonomik ve toplumsal yeteneklerini ilk olarak ailede kazanır. Sosyal, başarıya yönelik ve üretken özelliklere sahip aileler, çocuklarda girişimci özelliklerin yer etmesini sağlar. Yine çocuklarını erken yaşta çalışmaya, para tasarrufu yapmaya ve küçük yatırımlar yapmaya özendiren ailelerde yetişen çocuklar rekabet, mücadelecilik, kazanç sağlama gibi özelliklere alışkanlık sağlamış olur (Aytaç ve İlhan, 2007: 107). Ailesinde girişimciliğe yönelmiş bireylerin varlığı durumunda çocuklar küçük yaşlarda girişimciliğin olumlu ve olumsuz yönlerini görebilmekte, gelecekte çalışmak istedikleri iş konusunda fikir sahibi olabilmektedir. Ancak sabit gelirli bir ailede büyüyen bireylerin risk alma konusunda daha temkinli olabileceklerini söyleyebiliriz.

2.2.2.Kişisel Özellikler

Holland'a göre kişilik özelliği olarak otorite sahibi, enerjik, hırslı ve özgüvenli kişiler girişimciliğe daha yakındır. Bununla birlikte işletme sahibinin lider özelliklere sahip olması da işletmenin başarısı için büyük önem taşır (Uzun ve Dirlik, 2007: 134). Yüksel ve diğerleri (2015,147) yapılan çalışmalar sonucu ortak paydada birleşen girişimcilik özelliklerini çalışma motivasyonu, tutarlı olmak, iletişim yeteneğine sahip olmak, zamanı iyi kullanmak, yenilikçi düşünme yeteneğine sahip olmak, işini severek yapmak, değişime açık olmak, takım çalışmasına uygun olmak, vizyon sahibi olmak ve yüksek ikna gücü olarak sıralamıştır.

Bir girişim yaratmak ve bu girişimi başarıyla sürdürebilmek için girişimcinin ilk başlarda yoğun mesai harcaması gerekebilir. Bu da kişinin kendisine, ailesine ve sosyal çevresine ayıracağı zamandan feragat etmesi anlamına gelir. Hiçbir başarı kolay elde edilemez. Başarılı olmak için yola çıkan girişimciler bunun farkında olduklarından, sarf ettikleri bu yoğun mesainin sonucunda başarının geleceğini bilirler. Bu bağlamda girişimciler çalışmayı seven, gerektiğinde zamanının çoğunu işletmesi için harcayabilecek ve yaratıcı özelliğe sahip bireylerdir.

2.2.3.Eğitim

Eğitilmiş ve bilgi düzeyi yüksek insanların ortaya koyduğu girişimcilik faaliyetleri ile eğitim düzeyi düşük kişilerin girişimcilik faaliyetleri birbirinden farklı özellikler gösterir. Eğitilmiş kişiler daha çok çağdaş teknoloji ve bilgiye dayalı alanlarda girişimciliğe yönelirken, düşük eğitim düzeyine sahip kişiler bunlardan farklı olarak emeğe dayalı ya da eski teknoloji kullanılarak yapılan girişimciliğe yönelmektedirler. Dolayısıyla da bu işletmeler rekabet konusunda zayıf karaktere sahip olmakta ve ömürleri çok uzun olamamaktadır (Ersoy, 2010: 73). Bilişim çağında olmamız nedeniyle bilgiye ulaşım her zamankinden daha kolaydır. Gerek internet alt yapılarının gelişmesi gerekse de son teknoloji iletişim cihazlarına erişimin kolaylığı bireyleri fırsatları ve yenilikleri öğrenme konusunda avantajlı kılabilir. Özellikle bilişim sistemleri konusunda bilgi sahibi olunması oluşturulacak girişimin daha fazla kitleye sahip olmasına ve daha kalıcı olmasına neden olabilmektedir.

2.2.4.Yaş ve Cinsiyet

Çoğu ülkede girişimcilik daha çok gençlere yönelik olarak teşvik ediliyor olsa da genel olarak girişimciliğe, eğitim hayatının tamamlanması veya ülkemizde olduğu gibi askerlik sonrası başlanılmaktadır. Cinsiyet açısından bakıldığında ise girişimcilerin daha çok erkek olduğu görülmektedir. Ülkemizde kadın girişimcilerin genellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelere sahip olduğu ve erkek girişimci sayısının, nüfus oranına göre kadın girişimci sayısından daha fazla olduğu görülmektedir (İrmiş ve diğerleri, 2010:25).

2.2.5. Kültür

Bireyselci ya da bireycilikten uzak olan kültürlerin, kişilerin risk almaları üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bireycilikten uzak toplumlarda kişiler çok fazla risk almazken, bireyselci kültürün hakim olduğu toplumlarda kişiler, kendilerini daha bağımsız hissetmeleri sebebiyle risk almaya daha fazla yönelmektedirler (Ersoy, 2010: 75).

2.2.6. İş Tecrübesi

Girişimcilerin birçoğu girişimci olmadan önce işletmelerin pazarlama, finans veya üretim kısımlarında çalışıp tecrübe sahibi olmakta ya da babalarından, ustalarından elde ettikleri tecrübeyle girişimcilik kariyerine başlamaktadırlar.

İş tecrübesi kişinin girişimciliğe yönelmesini kolaylaştırıcı bir rol oynar (Bozkurt, 2011:24).

2.2.7. Rol Modelleri

Aile, kardeş ya da iş konusunda başarılı akrabalar rol modeli olarak alınabileceği gibi ülke çapında başarılı olan diğer girişimciler de rol model sayılabilir. Girişimcinin hem işe ve girişime başlama aşamasında hem de işini devam ettirirken, rol modeller bir destek görevi görür (Bozkurt, 2006:96).

2.3. Girişimcilik ve İnovasyon

Yenilikçilik, girişimciliğin temelinde yer alır ve girişimcilik için çok önemlidir. Yenilik, yaratıcılığın ticarete dönmüş şeklidir. Girişimcilik özelliği yüksek olan bireylerde yenilikçilik davranışı daha fazla görülür. Rekabetten başarıyla çıkmanın yolunun rakiplerden farklı olmaktan geçtiğini bilen girişimci, işletmesinin başarısı için gereken yenilikleri mutlaka ortaya koyacaktır (Bozkurt, 2006: 100-101).

Yenilik birbiri ardına gelen yedi aşamayı içeren bir süreçtir (Arslantaş, 2001: 20):

- 1. Aşama: Bir ihtiyacın ya da problemin belirlenmesi.
- 2. Aşama: Durum ile ilgili gerçeklerin bir araya getirilmesi ve problemin özelliğine göre sınıflandırılması.
- 3. Aşama: İhtiyaç duyulan yeni bilgiler için araştırma yapılması ve problemin çözümlemesinin yapılması.
- 4. Aşama: Çözüm için gerekli alternatif fikirlerin sunulması.
- 5. Aşama: Problemin çözümü için kesin kararın ne olacağının değerlendirilmesi ve tespit edilmesi.
- 6. Aşama: Çözümün uygulamaya geçirilmesi.
- 7. Aşama: Çözümün problem için yeterli ve tatminkar olup olmadığının tespiti.

Yenilikleri takip edip bunu bir girişim fırsatı olarak değerlendiren girişimciler, farklı olmanın verdiği avantajı kullanacak olmaları nedeniyle rakiplerinden bir adım öne geçeceklerdir.

3.ETİK

Etik, kişisel davranışların temelinde bulunan ahlak ilkelerinin tümü olarak kabul edilebilir. Kişilere işlerin nasıl yapılması gerektiği hususunda yardımcı olan ve yol gösteren ilkeler ve kurallardır (Aktaş, 2014: 23). Etik, kanunlar tarafından düzenlenmeyen, düzenlense bile kanunların tam açıklığa kavuşturamadığı, ya da kanunlar tarafından düzenlenmesi çok da kolay olmayan alanlar ile hukuk, yönetim ve siyasetin daha iyi çalışması için, karar verirken ve hizmetleri gerçekleştirirken kişilere yol göstermekte, kamu hizmetlerinin kalitesini arttırmakta ve güçlü bir sorumluluk duygusu kazandırmaktadır (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011: 35). Etiğin en temel dayanağı kişinin vicdanıdır. Kişiler, yapmış oldukları eylemlerin, aldıkları kararların, sahip oldukları davranışların doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü olduğuna vicdanlarının sesini dinleyerek karar verirler. İnsanlar bunu yaparak ilişkilerinde denge, denetim ve düzen sağlarlar (İşgüden ve Çabuk, 2006: 62). Etik ile ahlak genel olarak iki ayrı kavram olarak kabul edilir. Bu ayrım dahilinde ahlak, insan davranışlarının çevresini çizen toplumsal bir düzenek iken, etik insanların

davranışlarını irdeleyen ve düşünceye dayalı soyut bir etkinliktir (Toprakçı ve diğerleri, 2010: 15).

Tablo 1. Etik ve Ahlakı Ayırt Edici Özellikler

ETİK	AHLAK
İlkeler Seti	Spesifik Davranış
Daimi	Zaman İçerisinde Değişebilir
Evrensel	Kültürel
Kural	Davranış Kuralı
Teori	Uygulama

Kaynak: Karabınar ve Çevik, 2014, s.31.

3.1.Etik Kodlar

Etik kodlar, işletme bünyesindeki kişilere ya da o işletmeye ait eylem ve davranışlara, ahlaki standartları getirmek için var olan yazılı, resmi ve açıklayıcı belgelerdir (Aydınlık ve Dönmez, 2007:151).

Etik kodların temel ilkeleri şunlardır (Gürlek ve Gürol, 1993: 196):

- Önce insan anlayışı ile kodların insan temeline dayalı olması,
- Temel amaç olarak bireylerin mutluluğunun esas olması,
- Dürüstlük anlayışı merkezli olması ve kanunlara uygunluk,
- Özeleştiriyeye imkan tanınması,
- Duygu ve değerlerin ortak kültürde buluşması,
- Karşılıklı saygı ve güven,
- Demokratik katılım,
- Sürekli gelişimi esas alması,
- Kodların tutarlı olması,
- Bütünsel bir bakış açısı sunması,
- Çıkar çatışmalarının yaratıcılık ve anlaşma ile çözümünün sağlanması,
- Üretilen mal veya hizmete karşı güven duygusunun sağlanması ve kalite,
- İşyerindeki temizlik koşulları ile güvenliğin sağlanması.

İşletme içinde belirlenen etik kodların öncelikle üst yönetim tarafından benimsenmesi ve sahip çıkılması önemlidir. Çalışanların bu belirlenen kodlara ne kadar uyacağı üst yönetimin etik kodlara verdiği değer kadar olacaktır.

3.2.Meslek Etiği

Meslek etiği temelinde, iş yaşamındaki özel uygulamaların ahlaki açıdan uygunluğu ile ilişkilidir. Bu bağlamda meslek etiği, ilişkilerde adil, saygılı, dürüst ve güvenilir davranma olarak tanımlanabilir. Ancak bu kavramların kişiye göre değişebilmesi ve geniş anlamlar içermesi nedeniyle meslek etiği tanımını yasalar ile belirlemek çok güçtür. Bunun sonucu olarak da meslek etiği yasaların koyduğu kurallardan daha üstün olarak, herkes tarafından uyulması gereken ileri derecede ilkeler temeline dayanır (Kutlu, 2008: 147). Toplumun geneli ve toplumda yaşayan bireyler, iş dünyasının ahlaki davranmasını bekleme hakkına sahiptir. İş dünyasının

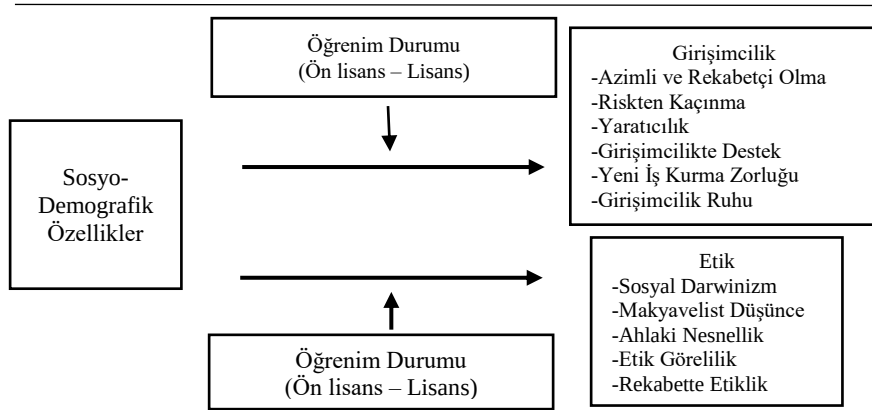
ortaya koyduğu eylem ve davranışların etik sınırlar içerisinde kalabilmesini ise kanunlar, yönetmelikler ya da meslek birliklerinin almış oldukları kararlar sağlar. Mesleki davranışların etik sınırlarda kalmasında öncelikle o eylemin sahibi kişi ve daha sonra da bağlı olduğu mesleki birliğin yönetimi sorumludur. Bir üst oluşum olarak yönetimden, alanı ile ilgili ahlaki sorunları çözüme kavuşturması beklenir (Kutlu, 2011: 69).

4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Trakya Üniversitesi'nde lisans ve ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ve etik kavramına bakış açılarının ortaya koyulmasıdır.

4.1.Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırma, Trakya Üniversitesi'nde lisans ve ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi ve etik kavramına ilişkin görüşlerini ortaya koymaya ve lisans ile ön lisans öğrencilerinin girişimcilik ve etik konularında birbirlerinden farklılıklarını belirlemeye yönelik bir çalışmadır. Araştırmanın modeli Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırma kapsamında sosyo-demografik değişkenler ile girişimcilik eğilimi ve etik değerler arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik oluşturulan hipotezlere yer verilmiştir.

H₀ : Ön lisans ve lisans öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁ : Ön lisans ve lisans öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₀ : Ön lisans ve lisans öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile etik değerlere bakış açısı arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁ : Ön lisans ve lisans öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile etik değerlere bakış açısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

4.2.Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Ancak toplam lisans ve ön lisans öğrenci sayısının fazla oluşu (43.056) ve maddi gerekçeler ile evren Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören beş fakülte ile beş meslek yüksekokulu öğrencileri olarak kabul edilmiş, bu okullarda da iki bölüm/program öğrencileri üzerinden bir araştırma yapılması hedeflenmiştir. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Kolayda örnekleme, bir ana küttleden seçilecek örnek kesimin araştırmacının yargıları tarafından belirlendiği ve tesadüfi olmayan bir örnekleme yöntemidir. Bu örnekleme şeklinde veriler ana küttleden en kolay, hızlı ve ekonomik bir biçimde elde edilir (Haşiloğlu vd., 2015: 20). Araştırma kapsamında Fakültelerde ve Meslek Yüksekokullarında, anketin uygulanacağı günde dersi olan öğrencilerin yapılarının birbirine yakın ve homojen olmasından dolayı bu yöntem kullanılmıştır. Bu bağlamda 600 kişilik bir öğrenci grubuna kolayda örnekleme yolu ile anket uygulaması yapılmak istenmiş ancak 559 öğrenciye ulaşılabilmiştir.

Girişimcilik ölçeğinin güvenirlik analizinde sorular arası korelasyona bağlı uyum katsayısı alfa 0.728, etik ölçeğinin uyum katsayısı alfa 0.637 olarak tespit edilmiş, genel güvenirlik 1'e yakın çıktığından ölçekler güvenilirlerdir. Ayrıca her iki ölçeğin ilgili güvenirlik hesaplamalarında Hotelling T² testine göre P= 0,000 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Cronbach α ve Hotelling T² Analizleri

Ölçek	Cronbach α	Hotelling T ²
Girişimcilik	0.728	69.810 P=0.000
Etik	0.637	113.289 P=0.000

Araştırma için kullanılan anket toplam üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla 20 adet sorudan yararlanılmıştır. Bu bölümde Börü'nün (2006) "Girişimcilik Eğilimi – Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışması ile Doğan'ın (2013: 261) doktora tezinde kullandığı anket formunun demografik özellikler kısmından faydalanılmış olup katılımcılara demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yöneltmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde katılımcıların girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla kullanılan anket, Deniz BÖRÜ tarafından "Girişimcilik Eğilimi – Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir

Araştırma” adlı çalışmadan kullanılmıştır (Börü, 2006: 76). Araştırmanın bu kısmında Doğan’ın (2013: 263-264) doktora tezinden de faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılardan sorulara “kesinlikle katılmıyorum – katılmıyorum – kararsızım – katılıyorum – kesinlikle katılıyorum” ifadelerinden en uygun bir seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Bu ifadeler 5’li Likert ölçeği ile sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise, Kenan ÖZDEN, Azamat MAKSÜDÜNOV ve Seyil NAJİMUDİNOVA tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin İş Etiğine Yönelik Tutumları: Kırgızistan Ve Türkiye Örneği” adlı çalışmada bulunan ölçek izin alınarak kullanılmıştır (Özden ve diğerleri, 2014: 154). Bu ölçek ile katılımcıların etik değerlere bakış açıları ölçülmeye çalışılmış ve katılımcılardan sorulara “kesinlikle katılmıyorum – katılmıyorum – kararsızım – katılıyorum – kesinlikle katılıyorum” ifadelerinden kendilerince en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Yine bu ifadeler de 5’li Likert ölçeği ile sınıflandırılmıştır.

4.3. Bulgular

Sosyo-demografik özellikler çerçevesinden bakıldığında, araştırmaya katılan kadın öğrencilerin (%59 – 330 öğrenci) erkek öğrencilere nazaran (%41- 229 öğrenci) sayıca daha fazla oldukları görülmektedir. Öğrenim düzeyleri dağılımında katılımcıların %50,8 oranında (284 öğrenci) lisans, %49,2 oranında da (275 öğrenci) ön lisans öğrencisi oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında 18-22 yaş aralığının 515 kişi ve %92,1 oranında , 23-27 yaş aralığının 38 kişi ve %6,8 oranında son olarak 28 yaş üstü katılımcı grubunun ise 6 kişi ve 1,1 oranında olduğu görülmektedir. Yine katılımcıların gelir dağılımına bakıldığında %52,4’lük bir kesiminin 500-2500 TL. aralığında bulunduğu, %47,6’lık kesiminin ise 2501 TL. ve üzeri bir gelire sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmada kullanılan girişimcilik ölçeğine faktör analizi uygulanmış ve yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000 < 0.05$), analizde kullanılan değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yine yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testinin sonucu itibarıyla (KMO=0.805) örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için yeterli büyüklüğe sahip olduğu görülmüştür. Bununla birlikte katılımcıların etik tutumlarını ölçmek için kullanılan ölçeğe de faktör analizi uygulanmış ve Barlett testi sonucunda ($p=0.000 < 0.05$), analizde kullanılan değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonucunda da (KMO=0.684) faktör analizi yapmak için örneklem büyüklüğünün yeterli büyüklüğe sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen verilerin skorlarının standartlaştırılması yapılmadığından ötürü dağılımlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik testler kullanılmıştır.

Girişimcilik ölçeğine için yapılan faktör analizine ilişkin ortaya çıkan faktörlerin analiz sonuçları tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Girişimcilik Eğilimi Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler ve Değişkenler	Faktör Yükleri
Faktör 1: Azimli Ve Rekabetçi Olma	
- Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.	,790
- Sorumluluk almaktan kaçmam ve sorumluluklarımı baştan sona izlerim.	,787
- İstedğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam/vazgeçmem.	,776
- Eğer bir şeyi yapmayı aklıma koyarsam, hiçbir şeyin beni durdurmasına izin vermem.	,753
- İstedğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim.	,487
- Hiç kimsenin bana yapmamı söylemesine gerek yoktur, her işimi kendi başıma yaparım.	,444
Faktör 2: Riskten Kaçınma	
- Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm.	,682
- Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum.	,646
- Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim.	,639
- Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım, kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	,623
- Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	,533
Faktör 3:Yaratıcılık	
- Başkalarının aklına gelmeyen birçok şeyi düşünür ve hayata geçirebilirim.	,764
-Yenilik yaratma ve özellikle bunları uygulama konusunda başarılı olduğumu düşünüyorum.,	756
- Daha önceden sorulmamış sorular sorup, kimsenin aklına gelmemiş şeyleri düşünürüm.	,751
Faktör 4: Girişimcilikte Destek	
- Bir iş kurmak istesem, ailem beni bu konuda yüreklendirir.	,857
- Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.	,812
- Kendi işini kuran ve başarısız olanlara, yeni bir şans verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	,466
Faktör 5: Yeni İş Kurma Zorluğu	
- Yetersiz finansman desteği nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğunu düşünüyorum.	,708
- Ekonomik ortamın kendi işini kurmak isteyenler için uygun olmadığını düşünüyorum.	,678
- Karmaşık ve idari süreçler nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğunu düşünüyorum.	,600
Faktör 6: Girişimcilik Ruhu	
- Tüm birikimimi kaybetsem de yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.	,773
- Ortak çalışmalarda işleri sıraya koymak benim için planlanmamış; ancak, doğal bir görev niteliğindedir.	,569
- İnsanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünüyorum.	,505
- Geleceği garanti altına almanın, insanın kendi işini kurmasından geçtiğini düşünüyorum.	,441

Yapılan faktör analizi neticesinde girişimcilik ölçeği için 6 alt boyutun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu faktörlerin ölçeğe yönelik olarak açıkladıkları toplam varyans %55,274 şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Azimli ve rekabetçi olma faktörünün %13,322, riskten kaçınma faktörünün %9,825, yaratıcılık faktörünün %9,713, girişimcilikte destek faktörünün %8,094, yeni iş kurma zorluğu

faktörünün %7,525 ve girişimcilik ruhu faktörünün %6,795 oranında açıklama oranına sahip olduğu görülmüştür.

4.3.1. Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özellikleri ile Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Faktörlerin Alt Boyutları Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular

Trakya Üniversitesi lisans ve ön lisans öğrencilerinden araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimlerinin bazı sosyo- demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği üzerine bir inceleme yapılmış, buna ilişkin analizler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4. Girişimcilik Eğiliminin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Faktör 1: Azimli ve Rekabetçi Olma	Kadın	330	288.29	95135.50	0.143
	Erkek	229	268.05	61384.50	
Faktör 2: Riskten Kaçınma	Kadın	330	285.46	94200.50	0.336
	Erkek	229	272.14	62319.50	
Faktör 3: Yaratıcılık	Kadın	330	268.12	88481.00	0.035
	Erkek	229	297.11	68039.00	
Faktör 4: Girişimcilikte Destek	Kadın	330	299.04	98682.50	0.001
	Erkek	229	252.57	57837.50	
Faktör 5: Yeni İş Kurma Zorluğu	Kadın	330	290.84	95977.00	0.055
	Erkek	229	264.38	60543.00	
Faktör 6: Girişimcilik Ruhu	Kadın	330	276.56	91265.50	0.543
	Erkek	229	284.95	65254.50	

Tablo 4'te yer alan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre girişimcilik eğilimi bakımından cinsiyete göre alt faktörlerden Faktör 3 (Yaratıcılık) ve Faktör 4 (Girişimcilikte Destek) açısından çıkan sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir. Tabloda karşımıza çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, girişimciliğin ortaya çıkması ve bu girişimin sürdürülebilmesi açısından büyük önem taşıyan yeni ve farklı fikirler ile bu fikirler neticesinde farklı ürün, mal veya hizmetin ortaya konulması konusunda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha önde oldukları söylenebilir. Yine sonuçtan hareketle kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre, bir girişim oluşturma ve bunu sürdürme aşamalarında ailelerinin kendilerini destekleyeceğine daha fazla inanmaktadırlar. Bu sonuca bir neden olarak toplumsal yapımızda ailelerin kız çocuklarına daha fazla korumacı tutum sergilemeleri gösterilebilir.

Tablo 5. Girişimcilik Eğiliminin Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

	Öğrenim	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Faktör 1: Azimli ve Rekabetçi Olma	Lisans	284	262.72	74612.00	0.010
	Ön lisans	275	297.85	81908.00	
Faktör 2: Riskten Kaçınma	Lisans	284	290.36	82461.00	0.122
	Ön lisans	275	269.31	74059.00	
Faktör 3: Yaratıcılık	Lisans	284	272.24	77315.50	0.243
	Ön lisans	275	288.02	79204.50	
Faktör 4: Girişimcilikte Destek	Lisans	284	266.17	75593.50	0.037
	Ön lisans	275	294.28	80926.50	
Faktör 5: Yeni İş Kurma Zorluğu	Lisans	284	286.16	81268.50	0.356
	Ön lisans	275	273.64	75251.50	
Faktör 6: Girişimcilik Ruhü	Lisans	284	279.05	79250.00	0.887
	Ön lisans	275	280.98	77270.00	

Tablo 5’te yer alan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre girişimcilik eğilimi bakımından öğrenim düzeylerine göre alt faktörlerden Faktör 1 (Azimli ve Rekabetçi Olma) ve Faktör 4 (Girişimcilikte Destek) açısından çıkan sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi bir girişimi başlatmak ve başarılı bir şekilde sürdürmek mevcut ekonomik şartlarda oldukça zordur. Bu başarıyı sağlamanın yollarından biri de rakip firmalar ile başa çıkmak için gerekli potansiyele sahip olmaktır. Rekabet ortamının varlığı, yeniliği ve farklılığı da beraberinde getirir. Girişimi daha iyi yerlere ulaştırmak için çok çalışmak ve zorluklarla başa çıkmak, hem girişimlerin hem de girişimcilerin başarılarının artmasını sağlayacaktır. Ön lisans öğreniminin lisans öğreniminden kısa olması, burada okuyan öğrencilerin birçoğunun lisans tamamlamayı düşünmemesi, yüksek lisans yapma durumlarının olmaması ve buradan mezun öğrencilerin bir an önce iş yaşamına atılma zorunluluğu hissetmeleri nedenleriyle ön lisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine göre rekabetçiliği ve azimli olmayı daha fazla benimsedikleri söylenebilir.

Elde edilen sonuçlar ekseninde ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin, girişim kurma ve girişimciliği sürdürme aşamasında karşılaşılabilecek engeller ile başa çıkma sürecinde aile desteğini alabileceklerine olan inanca, lisans öğrenimi görenlere göre daha fazla sahip olduğu görülmektedir. Toplumsal yapımızda ailelerin çocuklarını hayata atılmaları konusunda desteklemeleri büyük önem taşır.

Batılı toplumların aksine Türk toplumunda aileler çocuklarını reşit olduktan, bir işe başladıktan hatta yeni bir aile kurduktan sonra bile maddi ve manevi olarak desteklemektedirler. Bu sonuca göre girişimcilik konusunda ailelerinin desteğini göreceklere ön lisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine göre daha fazla inandıkları söylenebilir.

Tablo 6. Girişimcilik Eğiliminin Katılımcıların Ailelerinde Kendi İşlerini Kuran Yakınlarının Bulunma Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

	Ailede kendi işini kuran	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Faktör 1: Azimli ve Rekabetçi Olma	Evet	173	295.41	51106.50	0.129
	Hayır	386	273.09	105413.50	
Faktör 2: Riskten Kaçınma	Evet	173	244.58	42311.50	0.000
	Hayır	386	295.88	114208.50	
Faktör 3: Yaratıcılık	Evet	173	307.64	53221.00	0.006
	Hayır	386	267.61	103299.00	
Faktör 4: Girişimcilikte Destek	Evet	173	305.70	52885.50	0.011
	Hayır	386	268.48	103634.50	
Faktör 5: Yeni İş Kurma Zorluğu	Evet	173	240.35	41580.50	0.000
	Hayır	386	297.77	114939.50	
Faktör 6: Girişimcilik Ruhu	Evet	173	300.64	52010.00	0.041
	Hayır	386	270.75	104510.00	

Tablo 6’da ortaya konan Mann-Whitney U testi sonuçları incelendiğinde girişimcilik eğilimi açısından araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinde kendi işlerini kuran yakınlarının bulunma durumlarına göre Faktör 2 (Riskten Kaçınma), Faktör 3 (Yaratıcılık), Faktör 4 (Girişimcilikte Destek), Faktör 5 (Yeni İş Kurma) ve Faktör 6 (Girişimcilik Ruhu) açısından elde edilen sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir. Ailesinde kendi işini kuran bir yakına sahip olmayan öğrencilerin girişimcilikte riskten kaçınmaya daha fazla yatkın oldukları görülmektedir. Girişimcilik kişinin hem kendisini hem de sosyal çevresini etkiler. Ailesinde girişimcilikle uğraşan bireylerden, girişimciliğin olumlu yönlerini gören kişilerin risk alma konusunda daha cesaretli oldukları söylenebilir. Aile içi etkileşim neticesinde küçük yaşta girişimcilik olgusuyla karşılaşan ve bundan olumlu etkilenen kişilerde riskten kaçınmanın daha az boyutlarda olduğu görülebilir. Örnek verecek olursak anne veya babanın memur olduğu ailelerde risk alma eylemi çok fazla görülmediğinden, bu ailede yetişen çocuklarda risk alma eğilimi de çok

fazla görülmeyecektir. Bununla birlikte ailede girişimcinin olması kişiyi rekabete alışkın hale getirir ve bu durum girişimcilik açısından avantaj yaratabilir. Yine ailesinde kendi işini kuran yakınlarından yeni fikirler yaratma ve yeni sonuçlar ortaya koyarak farklı olmanın, girişimin başlatılması ve sürdürülebilmesi için ne kadar önemli olduğunu gören ve bu durumun getirdiği olumlu çıktılar ile birebir karşılaşan öğrencilerin girişimcilikte yaratıcı olma konusuna daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Bir girişimi oluşturma ve sürdürme aşamalarında girişimciler pek çok zorlukla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar hem maddi hem de manevi zorluklardır. Karşılaşılan bu zorlukların aşılmasında aile desteği kişiler için büyük önem taşır. Tablodaki sonuçlara bakıldığında ailelerinde girişime ve girişimciliğe şahit olan bireylerin bu süreçte verilen destekler ile daha fazla karşılaşmaları nedeniyle girişimcilikte desteğe daha fazla inandıklarını söylemek mümkündür.

Yeni bir girişim başlatmak isteyen bireyler özellikle ekonomik olarak gerekli şartları sağlama konusunda bir takım engeller ile karşılaşmaktadırlar. Sermayeye erişimde bireylerin yaşadığı olumsuzluklar bazı girişimlerin başarısız olmasına ve hatta başlamadan bitmesine yol açabilmektedir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında ailesinde kendi işini kuran yakını bulunan öğrencilerin yeni iş kurmanın zor olduğuna daha az inandıkları görülmektedir. Bireylerin, ailelerinde kendi işini kuran yakınlarının bu girişim sürecinde gördükleri desteği birebir yaşamaları ve bu destekle girişimciliği başarıya ulaştırmış aile bireylerinin varlığının, öğrencileri bu doğrultuda düşünmeye yönelttiği söylenebilir.

Girişimci olmak her ne kadar zorluklarla başa çıkmak anlamı taşısa da gösterilen emeğin karşılık bularak girişimin başarılı olması, girişimcinin çevresindeki kişileri de olumlu yönde etkileyebilir. Sonuçlara bakıldığında ailesinde kendi işini kuran bir yakını bulunan öğrencilerin, girişimcilik ruhuna daha fazla sahip oldukları görülmektedir. Bu kişilerin girişimcilik sürecini aileleri içerisinde birebir yaşamaları nedeniyle bu doğrultuda düşündükleri söylenebilir.

Tablo 7. Girişimcilik Eğiliminin Katılımcıların Eğitim Sürecinde Bir İşte Çalışma Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Süresinde Bir İşte Çalışma	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	P
Faktör 1: Azimli ve Rekabetçi Olma	Evet	142	293.14	41626.50	0.259
	Hayır	417	275.52	114893.50	
Faktör 2: Riskten Kaçınma	Evet	142	244.15	34669.00	0.002
	Hayır	417	292.21	121851.00	
Faktör 3: Yaratıcılık	Evet	142	303.32	43071.50	0.044
	Hayır	417	272.06	113448.50	
Faktör 4: Girişimcilikte Destek	Evet	142	295.53	41965.00	0.178
	Hayır	417	274.71	114555.00	
Faktör 5: Yeni İş Kurma Zorluğu	Evet	142	265.17	37654.00	0.201
	Hayır	417	285.05	118866.00	
Faktör 6: Girişimcilik Ruhu	Evet	142	288.15	40918.00	0.483
	Hayır	417	277.22	115602.00	

Tablo 7’de yer alan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre girişimcilik eğilimi bakımından araştırmaya katılanların eğitimleri sürecinde bir işte çalışma durumlarına göre alt faktörlerden Faktör 2 (Riskten Kaçınma) ve Faktör 3 (Yaratıcılık) açısından çıkan sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir.

Çalışma hayatına erken atılan bireyler iş dünyasının zorlukları ve gerçekleriyle daha erken tanışmış olurlar. İnsan yaşamında olduğu gibi iş hayatında da riskler bulunmaktadır. Bireyler bu riskler ile karşılaştıkça tecrübe kazanacak ve karar verme yetisine sahip olacaklardır. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında öğrenimleri sürecinde bir işte çalışan öğrencilerin riskten kaçınmaya daha az eğilimli oldukları görülmektedir. Çalıştıkları süreçte iş yaşamındaki riskler ile daha fazla karşılaştıkları için riskin korkulacak bir olgu olmasının yanında iyi yönetildiğinde kişiyi başarıya götürebileceğini de görmelerinin böyle bir sonucu doğurduğu söylenebilir. Bununla birlikte iş yaşamında kişiler, farklı olmanın ve bir

fark yaratmanın bireyi ya da girişimi rakiplerinin her zaman bir adım önüne geçireceğini daha iyi görmektedirler. Sonuçlara bakıldığında özgün olmak ve farklılık yaratmanın beraberinde başarıyı da getireceğini görmüş olmaları nedeniyle öğrenimleri sürecinde bir işte çalışan öğrencilerin girişimcilikte daha yaratıcı özelliklere sahip oldukları görülmektedir.

Etik tutum ölçeği için yapılan faktör analizine ilişkin ortaya çıkan faktörlerin analiz sonuçları tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Etik Tutum Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler ve Değişkenler	Faktör Yükleri
Faktör 1: Sosyal Darwinizm	
- Bir çalışan olarak büro malzemelerini eve götürürüm; bu kimseye zarar vermez.	,779
- Hasta olduğum günleri hak ettiğim tatil günleri olarak görürüm.	,734
- Süpermarkette alışveriş yaparken fiyat etiketlerini ve paketleri değiştirmek uygundur.	,733
Faktör 2: Makyavelist Düşünce	
- Belirli bir hedefe ulaşmak isterseniz onu başarmak için gereken araçları elde etmek zorundasınız.	,833
- İş dünyasının kendine özgü kuralları vardır.	,821
Faktör 3: Ahlaki Nesnellik	
- Her iş bireyi, farkında olsun olmasın etik kurallara uygun bir şekilde hareket eder.	,823
- İşinde başarılı olan bir kişinin etik sorunlar hakkında endişelenmesine gerek yoktur.	,760
Faktör 4: Etik Görelilik	
- Bir iş insanının ideallere takılı kalmaya bütçesi yetmez.	,797
- Özverili olmak etik dışıdır (fedakârlık etik değildir).	,639
- Gerçek etik, en başta kendi çıkarını gözetmektir.	,494
Faktör 5: Rekabette Etiklik	
- Serbest ekonomi koşulları, toplumun gereksinimlerine en iyi biçimde hizmet edecektir. Rekabeti sınırlamak, yalnız topluma zarar verir ve aslında temel doğa yasalarını çiğner.	,810
- Rekabet edebilirlik ve karlılık, kendi başına var olan birbirinden bağımsız değerlerdir.	,729

Yapılan faktör analizi neticesinde etik tutum ölçeği için 5 alt boyutun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu faktörlerin ölçeğe yönelik olarak açıkladıkları toplam varyans %64,549 şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sosyal Darwinizm faktörünün %15,268, Makyavelist Düşünce faktörünün %13,262, Ahlaki Nesnellik faktörünün %13,096, Etik Görelilik faktörünün %12,310 ve Rekabette Etiklik faktörünün %10,613 oranında açıklama oranına sahip olduğu görülmüştür.

4.3.2. Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özellikleri ile Etik Tutum Özelliklerine İlişkin Faktörlerin Alt Boyutları Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılanların Trakya Üniversitesi lisans ve ön lisans öğrencilerinin etik tutum özelliklerinin bazı sosyo- demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği üzerine bir inceleme yapılmış, buna ilişkin analizler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 9. Etik Tutum Özelliklerinin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Faktör 1: Sosyal Darwinizm	Kadın	330	275.05	90766.00	0.380
	Erkek	229	287.14	65754.00	
Faktör 2: Makyavelist Düşünce	Kadın	330	286.67	94601.00	0.224
	Erkek	229	270.39	61919.00	
Faktör 3: Ahlaki Nesnellik	Kadın	330	283.05	93408.00	0.587
	Erkek	229	275.60	63112.00	
Faktör 4: Etik Görelilik	Kadın	330	273.39	90218.50	0.241
	Erkek	229	289.53	66301.50	
Faktör 5: Rekabette Etiklik	Kadın	330	266.40	87911.00	0.015
	Erkek	229	299.60	68609.00	

Tablo 9’da yer alan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre etik tutum bakımından cinsiyete göre alt faktörlerden Faktör 5 (Rekabette Etiklik) açısından çıkan sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir.

Rekabet her ne kadar beraberinde farklı olmayı ve başarıyı getirse de yaşamın her aşamasında olduğu gibi rekabet ederken de etik kurallardan ayrılmamak büyük önem taşır. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre rekabet ortamında etik davranışları daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Çoğu konuda olduğu gibi bu konuda da bir genelleme yapmak doğru olmadığı gibi, kadınların erkeklere göre daha duygusal olmaları ve hissi davranışları nedeniyle bazı durumlarda rekabette etik dışı davranabildikleri söylenebilir.

Tablo 10. Etik Tutum Özelliklerinin Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

	Öğrenim	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Faktör 1: Sosyal Darwinizm	Lisans	284	306.55	87059.00	0.000
	Ön lisans	275	252.59	69461.00	
Faktör 2: Makyavelist Düşünce	Lisans	284	266.89	75797.00	0.043
	Ön lisans	275	293.54	80723.00	
Faktör 3: Ahlaki Nesnellik	Lisans	284	256.18	72756.00	0.000
	Ön lisans	275	304.60	83764.00	
Faktör 4: Etik Görelilik	Lisans	284	293.56	83370.50	0.042
	Ön lisans	275	266.00	73149.50	
Faktör 5: Rekabette Etiklik	Lisans	284	277.14	78708.00	0.665
	Ön lisans	275	282.95	77812.00	

Tablo 10'daki Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre etik tutum açısından öğrenim düzeylerine göre alt faktörlerden Faktör 1 (Sosyal Darwinizm), Faktör 2 (Makyavelist Düşünce), Faktör 3 (Ahlaki Nesnellik) ve Faktör 4 (Etik Görelilik) açısından çıkan sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki sonuçlar ışığında, Herbert Spencer tarafından “en uygunun hayatta kalması olarak tanımlanan Sosyal Darwinizm (Dursunoğlu, 2016: 213) felsefesine lisans öğrenimi gören öğrencilerin ön lisans öğrenimi gören öğrencilere göre daha fazla inandıkları ve iş dünyasında ayakta kalabilmek için bazı etik dışı davranışları hoş görebildikleri görülmektedir. İş dünyasının acımasızlığı, bireyleri bu dünyada hayatta kalabilmek için etik dışı davranışlara yöneltebilir. Etik olmayan bir takım davranışlar zamanla bireyler tarafından makul davranışlar olarak benimsenmeye başlanabilir. İş dünyasında güçlü olmanın ne kadar önemli olduğunun farkında olan bireylerin de bu dünyaya ayak uydurma çabası içerisinde etik olmayan bazı tutumlara yöneldiği söylenebilir.

Tablodaki sonuçlara bakıldığında, belirlenen hedeflere ulaşmak yolunda siyaset, güç ve diğer davranışların kullanılmasının doğal olduğunu savunan bir toplumsal süreç olan Makyavelist Düşünceye (Güney ve Mandacı, 2009: 84) ön lisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine göre daha fazla inandıkları görülmektedir. Makyavelist düşünce sonuçları nedeniyle etik dışılığı barındırabilir. Amaca ulaşmak için her yolun mübah sayılabileceği düşüncesinden hareketle başarıya ulaşmak isteyen kişiler, etik dışı davranışları normal davranışmış gibi görebilirler. Oysa ki amaç ne olursa olsun etik ilkelerden ayrılmak, bireylere hayatın her alanında olduğu gibi iş yaşamında da fayda sağlamayacaktır.

Yine elde edilen verilere bakıldığında ön lisans öğrencilerinin, etiğin kişiden kişiye değişmediği inancına lisans öğrencilerine göre daha fazla sahip olduklarını görmekteyiz. Etik kurallar yazılı olarak belirlenmemiş kurallar olsalar da bazı toplumsal değerler ortak özellikler barındırır. Bu toplumsal değerler kapsamında etik dışı sayılabilecek davranışlar, pek çok birey için aynı değer ve önemi taşımaktadır. Etik, kişisel çıkar ve düşüncelerden bağımsız değerlendirilmesi gereken değerler bütünüdür.

Tabloda görülen sonuçlarda lisans öğrencilerinin etik görelilik kavramına yaklaşımlarının ön lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Görelilik, davranış ve olayların daha çok sonuçları ile ilgilenir ve bu görüşte bireylerin kendilerine ait ahlaki tutumlarının evrensel etik kurallarının üzerinde olduğu ve bu tutuma sahip kişilere göre ahlak kurallarının bulunmadığı görüşü hakimdir (Özyer ve Azizoğlu, 2010: 64). Bu bağlamda lisans öğrencilerinin etik konusunda evrensel değerlere bağlı kalmaktan ziyade kişisel doğrularını kabul etmeye daha yatkın oldukları söylenebilir.

Tablo 11. Etik Tutum Özelliklerinin Katılımcıların Ailelerinde İşlerini Kuran Yakınlarının Bulunma Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

	Ailede kendi işini kuran	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	P
Faktör 1: Sosyal Darwinizm	Evet	173	282.89	48940.50	0.775
	Hayır	386	278.70	107579.50	
Faktör 2: Makyavelist Düşünce	Evet	173	281.25	48656.00	0.899
	Hayır	386	279.44	107864.00	
Faktör 3: Ahlaki Nesnellik	Evet	173	263.17	45528.50	0.095
	Hayır	386	287.54	110991.50	
Faktör 4: Etik Görelilik	Evet	173	266.36	46079.50	0.178
	Hayır	386	286.12	110440.50	
Faktör 5: Rekabette Etiklik	Evet	173	273.63	47337.50	0.524
	Hayır	386	282.86	109182.50	

Tablo 11'deki Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre etik tutum açısından anlamlılık düzeyi (p) %5'ten büyüktür. Bu sonuca göre etik tutum açısından katılımcıların ailelerinde işlerini kuran yakınlarının bulunma durumlarına göre istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 12. Etik Tutum Özelliklerinin Katılımcıların Eğitim Sürecinde Bir İşte Çalışma Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Süresinde Bir İşte Çalışma	Gözlem Sayısı	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Faktör 1: Sosyal Darwinizm	Evet	142	285.56	40549.00	0.632
	Hayır	417	278.11	115971.00	
Faktör 2: Makyavelist Düşünce	Evet	142	291.62	41410.00	0.303
	Hayır	417	276.04	115110.00	
Faktör 3: Ahlaki Nesnellik	Evet	142	314.13	44607.00	0.003
	Hayır	417	268.38	111913.00	
Faktör 4: Etik Görelilik	Evet	142	276.98	39331.50	0.795
	Hayır	417	281.03	117188.50	
Faktör 5: Rekabette Etiklik	Evet	142	279.93	39749.50	0.995
	Hayır	417	280.03	116770.50	

Tablo 12'deki Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre etik tutum bakımından katılımcıların eğitim sürecinde bir işte çalışma durumlarına göre alt faktörlerden Faktör 3 (Ahlaki Nesnellik) açısından çıkan sonuçların anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablodaki verilere bakıldığında mezuniyet öncesi bir şekilde iş yaşamına dahil olan bireyler etigin iş hayatında ne kadar önemli olduğunun daha fazla farkına varmaktadırlar. Karşılaşılan sorun ve ikilemler ile başa çıkmada etik kuralları uygulamanın ve etik davranmanın önemini daha iyi kavramaktadırlar. Bu sonuç ekseninde, iş yaşamının insanların çalışma etigini benimsemeleri üzerinde olumlu bir etkisinin bulunduğu söylenebilir.

5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme ekseninde ortaya çıkan ekonomik fırsatların en iyi şekilde değerlendirilmesi bağlamında girişimcilik olgusu büyük önem kazanmıştır. Bireylerin ve grupların çevrelerinde bulunan ekonomik fırsatların en iyi şekilde değerlendirilmesi olan girişimcilik, içerisinde yenilik yaratma, risk alma ve

zorluklara karşı koyma gibi unsurlar barındırır. Tüm bunların yanında yeni iş imkanları yaratma gibi bir özelliğe sahip olması ile girişimcilik, işsizlik sorunun çözümünde de büyük rol oynar. Bu çalışma Trakya Üniversitesi'nde lisans ve ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine ve etik kavramına ilişkin görüşlerini belirlemeye ve lisans ile ön lisans öğrencilerinin girişimcilik ve etik konularında birbirlerinden farklılıklarını ortaya koymaya yönelik bir çalışmadır.

Börü (2006:58)'nın "Girişimcilik Eğilimi; Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmasında cinsiyete dayalı sonuçlarda girişimcilik alt boyutlarından riskten kaçınma faktöründe, kadınların erkeklere göre kendi işlerini yapma konusunda olumsuz düşüncelere daha fazla sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Yapılan bu çalışmada ise cinsiyetin katılımcıların riskten kaçınma düşünceleri üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu nedenle bu iki çalışma arasında bu yönde bir benzerlik olmadığı görülmektedir. Yine cinsiyetin girişimcilik üzerindeki etkisi konusunda bu çalışmada elde edilen verilere göre, erkek öğrencilerin girişimcilikte yenilik yaratma boyutunun kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Salik ve Kaygın'ın üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi konusunda Kafkas Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada da yenilik boyutunun erkek öğrencilerde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir (Salik ve Kaygın, 2016: 158). Bu sonucun araştırmanın bulgularını destekler özellik taşıdığı söylenebilir. Akbaba ve Erenler'in "Etik Karar Verme Ve Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Araştırma" isimli turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin etik karar verme davranışı üzerinde cinsiyet faktörünün önem arz edecek şekilde bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Akbaba ve Erenler, 2011:459). Bu araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerinin rekabet koşullarında etik davranışları etkilediği sonucuna ulaşılmış ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre rekabet ederken etik kurallara daha fazla riayet ettikleri görülmüştür. İki çalışmada elde edilen sonuçlar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Araştırmada ailede kendi işini kuran bir yakının olma durumu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Korkmaz'ın üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada da ailesinde girişimci bulunan öğrencilerin girişimciliğe daha yatkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Korkmaz, 2012: 222). Çevre etkisinin bireyleri girişimciliğe iten etmenlerden biri olarak sayılması nedeniyle ailesinde girişimci olan bireylerin girişimcilik konusuna daha olumlu yaklaştıkları söylenebilir. Ulaşılan bir başka sonuca göre, katılımcıların öğrenimleri süresince bir işte çalışma durumlarının girişimcilik eğilimlerine etkisine bakıldığında, çalışma tecrübesine sahip katılımcıların risk alma ve girişim için yenilik yaratma konularına iş

tecrübesi bulunmayanlara göre daha yatkın oldukları görülmektedir. Keleş, Özkan, Doğaner ve Altunoğlu'nun "Ön lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma" isimli çalışmasında iş deneyimine sahip olan öğrencilerin girişimcilik seviyesinin "yüksek", iş deneyimine sahip olmayan öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin ise "çok yüksek" düzeyde olduğu belirlenmiştir (Keleş ve diğerleri, 2012: 115). Buna göre iş deneyimi bulunmayan katılımcıların girişimcilik seviyelerinin iş deneyimine sahip olanlara oranla daha yüksek olması nedeniyle iki çalışmanın farklılık gösterdiği söylenebilir. Piyasa koşullarının yerinde görülmesini ve başarı veya başarısızlığa nelerin sebep olabileceği hakkında kişilere fikir verebilmesi açısından iş tecrübesinin girişimcilik için olumlu sonuçlar yarattığı söylenebilir. Son olarak katılımcıların öğrenimleri süresince bir işte çalışma durumlarının etik tutumları üzerinde ahlaki nesnellik boyutunda bir etkisi olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenimleri süresince bir işte çalışmış olan öğrencilerin etik değerlerin kişiden kişiye değişmemesi gerektiğine inandıkları görülmüştür. "Üniversite Öğrencilerinin Etik Değerlere Yatkınlık Durumları Ve İlişkili Faktörler" isimli çalışmasında Taş, öğrenciyken çalışma durumunun etik değer üzerinde bir etki yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır (Taş, 2018: 636). Buna göre iki çalışma arasında farklılık olduğu görülmektedir. Etik kişiden kişiye değişmemesi ve nesnel olarak değerlendirilmesi gereken değerler bütünüdür. Etikte esas olan kişinin vicdanıdır. Kişi vicdanına göre neyin doğru neyin yanlış olduğunun yargısına varır. Etik değerleri kişiliğinde barındıran bireylerin diğer faktörlerden etkilenmeden etiği hayatın her alanına uygulaması gereklidir.

Çalışma konusuyla ilgili olarak aşağıda bazı öneriler sıralanmıştır.

- Toplumsal yaşamda düzeni sağlayan araçlardan biri olarak sayılabilecek etiğin, yaşamın her alanına olduğu gibi çalışma hayatına da entegre edilmesi ve uygulanması gereklidir.

- Girişimcilik veya iş yaşamına yönelik verilen derslerin yanında etik ile ilgili derslerin de verilmesi öğrencilere iş yaşamı ve etik arasındaki önemli bağı kurmaları konusunda katkıda bulunacaktır.

- Ekonomik hareketliliğin ve canlılığın tetikleyicisi olan girişimciliğin bireylerde eğitim aşamasında özendirilmesi faydalı olacaktır.

- Üniversitelerde girişimcilik üzerine okutulan mevcut ders sayılarının artırılması, üniversite eğitiminden sonra iş yaşamına atılacak bireylerde girişimcilik algısını oluşturacak ve bu durum ekonomiye olumlu yansıyacaktır.

- Etik kuralların yazılı ve görsel biçimi olan etik kodların önemi üniversite öğrencilerine benimsetilmeli ve başta alınan eğitim alanı ile ilişkili olmak üzere üniversite öğrenimi ve sonrasına ilişkin etik kodlar oluşturularak öğrencilere bu yönde bir bilgilendirme yapılmalıdır.

- Üniversite öğrencileri meslek etiği konusunda bilgilendirilmelidir.
- Tüm üniversitelerde eğitim-öğretim veren fakülte ve yüksekokullarda verilecek etik ve girişimcilik derslerinin, söz konusu öğrencilerin çalışma hayatlarında farklılık yaratacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaba A. ve Erenler, E. (2011). Etik Karar Verme ve Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 459.
- Aktaş, K. (2014). Etik-Ahlâk İlişkisi ve Etiğin Gelişim Süreci. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 22-32.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri = The Tendencies of Professional Preferences and Entrepreneurship among Undergraduate Students. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1–11.
- Arslandaş, C. C. (2001). Girişimcilikte Yaratıcılık ve Yenilik. *İ.Ü. İşletme 0Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 12(38), 17-23.
- Aydınlık, A.Ü. ve Dönmez, D. (2007). Türkiye’de Faaliyet Gösteren En Büyük 500 İşletme’de Etik Kodları Araştırması. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (28), 151-158.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S., (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:18, ss:101-120.
- Bozkurt, Ö.Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., Alparslan, A. M. (2012). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 229-247.
- Bozkurt, Ö., (2011). Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bozkurt, Ö., (2006). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı:2, ss:93–111.
- Börü, D., (2006) “Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, Marmara Üniversitesi Yayın No.733, İstanbul.
- Cansız, E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Demirdağ, G. E. ve Ekmekçioğlu, E. B. (2015). Etik İklim Ve Etik Liderliğin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Görgül Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 197- 216.
- Doğan, N. (2013) Türkiye’de Girişimcilik eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dursunoğlu, İ., (2016), Sosyal Darwinizm, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:6 Sayı:1, 213.
- Eryılmaz, B. ve Biricikoğlu, H. (2011). Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik. *İş Ahlakı Dergisi*, 4 (7), 19 – 45.

- Ersoy, H. (2010). Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihine Etkisi, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1): 71-77.
- Güney, S. ve Mandacı, G. (2009), Makyavelizm ve Etik Algısı İlişkileri: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt 27, Sayı 2, 83-104.
- Gürlek, B. ve Gürol, M. A. (1993), “Kaliteye Giden Yolda Etik Yapının Rolü”, D.E.Ü. İ. İ. B. Fakültesi Dergisi, 8 (1): 192-203.
- Haşiloğlu, S. B., Baran, T., Aydın, O. (2015). Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik bir Araştırma: Kolayda Örneklem ve Sıklık İfadeli Ölçek Modelleri. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*. 2 (1), 19-28.
- İnce, A. R., Erdem, H., Deniz, M., Bağlar, N. (2015). Girişimci Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin Potansiyel Girişimci Adayları Üzerinden İncelenmesi”, *The Journal of Social Science Studies*, 41: 399-416.
- İrmiş, A., Durak, İ., Özdemir, L. (2010). Girişimcilik Kültürü: Anadolu Girişimciliğinden Örnekler. Bursa: Ekin Yayınevi.
- İşgüden, B. ve Çabuk, A. (2006). Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerine Etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 16, ss.59-86.
- Karabınar, S. ve Çevik, Z. (2014). Türkiye'deki Zorunlu Muhasebe Meslek Kurallarının Ahlak Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. 16(2), 29-44.
- Keleş, H. N., Özkan, T. K., Doğaner, M., Altunoğlu, A. E. (2012). Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. 5(9): 107-118.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*. 2(XIV), 209- 226.
- Kutlu, H. A.(2008), Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilemleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* , 63(2), 143-170.
- Kutlu, H. A. (2011). Meslek Etiği, 3. Baskı. Nobel Yayınları, Ankara.
- Küçük, O. (2013). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Meriç, S. (2013). Girişimcilik Potansiyeli ile Etik Algı Arasındaki İlişki: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Düzce: Düzce Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkul, G. (2008). Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur Isparta İllerinde (İBBS Düzey 2 TR61 Bölgesinde) İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Özden, K., Timurlenk, M.S. ve Başar, S. (2008). Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri üzerine bir Araştırma. 2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiri Kitabı, Kırgızistan-

- Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, Kongreler Dizisi: 16, 229-240.
- Özden K., Maksüdünov A., ve Najimudinova S.,(2014) “Üniversite Öğrencilerinin İş Etiğine Yönelik Tutumları: Kırgızistan Ve Türkiye Örneği”, 6. Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiri Kitabı, Bişkek, Kırgızistan.
- Özyer K. ve Azizoğlu, Ö. (2010). Demografik Değişkenlerin Kişilerin Etik Tutumları Üzerindeki Etkileri. *AİBÜ-İİBF Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6(2):59-84
- Salik, N.,ve Kaygın, E. (2015). Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 1(13), 145-162.
- Taş, F. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Etik Değerlere Yatkınlık Durumları Ve İlişkili Faktörler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 236.
- Toprakçı, E., Çakırer, I., Bilbay, A., Bağcivan, E. ve Bayraktutan, I. (2010). Kuram ve Uygulamada Eğitim Denetmenleri Meslek Etiği. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*. 5(1), 14-23.
- Uzun, E. ve S. Dirlik (2007). KOBİ Sahiplerinin Girişimcilik, Kişilik ve Liderlik Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Muğla İlinde Ampirik Bir Araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(2):133-148.
- Yüksel, H. Cevher, E. Yüksel, M. (2015). Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 5(1), 143-156.